

SFMR:s svar på Läkartidningens frågor oktober 2024

Vilka har varit de viktigaste genombrotten inom ert område under det senaste decenniet?

Åh, svår fråga - radiologin är ett område som präglas av extremt snabb teknisk utveckling. Jättemycket har hänt! Några delpunkter:

-Stora tekniska landvinningar med exempelvis multienergi-DT, molekylär avbildning med PET/CT samt PET/-MR inklusive tracersutveckling för diagnostik och terapi, så kallad teranostik. Vi har fått helt nya tekniker inom ultraljud med möjlighet att bedöma vävnadens stelhet (elastografi) och kvantitativa metoder för att bedöma vävnadssammansättning med MR. Det är en otrolig utveckling inom interventionell radiologi både vad gäller diagnostik och terapi, samt ablationer.

-Gemensamma arkiv för bilddata från röntgen och nuklearmedicin, och vi har gjort vissa framsteg vad gäller delning av bilder nationellt, även om jobbet inte är klart.

-Ändrade arbetssätt för radiologen med ökad distansgranskning och hemarbete - vilket har drivits av såväl teknikutveckling, pandemin och radiologbrist. Idag finns röntgenprimärjouren i Australien eller Bali för nästan alla landets akutsjukhus nattetid! Röntgenronden har ändrat skepnad, den kan nu vara helt virtuell, och har delvis ersatts av multidisciplinära konferenser (MDK).

-AI i vidare bemärkelse har fått genomslag, till exempel för förbättrad bildkvalitet och som hjälpmedel för detektion och karaktärisering av fynd. Störst användning av AI finns hittills inom bildrekonstruktion. Forskningen går på högvarv men det kliniska genomslaget är fortfarande begränsat. Innan kliniskt införande kan göras på bred front krävs validering med förbättrad tillgång till kvalitetssäkrade bilddata, tekniska plattformar, semantisk interoperabilitet och lösningar av legala frågor. Komplicerat! Bröstradiologin har kommit längst i nyttjandet av AI idag. Det finns IT-områden som tekniskt är lättare att lösa men där samordning av system brister och till exempel används fortfarande pappersfaxen rutinmässigt för MDK-planering, det är riktigt knasigt!

Vilka medicinska frågor driver ni?

Oj, det är lite komplicerat – eftersom vi inte "äger" några patienter själva så jobbar vi mycket tillsammans med andra specialiteter i de medicinska frågorna. Det vi driver på egen hand handlar mycket om teknik samt validering av metoder, typ:

-standardisering av remisser, undersökning och svar.

-optimering av utredningar, både indikation och berättigandebedömning samt själva genomförandet. Vi jobbar för ett nationellt remittentstöd, iGuide, som kopplat till journalsystemet ska hjälpa klinikern att välja rätt röntgenundersökning. Det är en riktig långbänk, men nu ser vi ljus i tunneln – och förhoppningsvis kan vi koppla det till Kloka Kliniska Val!

- Vi vill delta i framtagande av SVF och nationella vårdprogram, men det är både en utmaning att hinna med, och ibland blir vi nog bortglömda. Röntgen berörs ju av alla SVF men tyvärr mäktar vi inte riktigt med att delta i alla arbetsgrupper på det sätt vi borde. Röntgenläkarna är helt enkelt för få! Det vore önskvärt att hitta andra samarbetsformer och forum där de radiologiska aspekterna tas tillvara, både för bättre resursutnyttjande och för patienternas bästa – vi vill ju minska överdiagnostik och oväsentliga bifynd.

Vilka utbildningsfrågor är viktiga för er?

Radiologin är en föregångare för certifiering av subspecialister via SLS, det har varit en lång process men nu äntligen ser vi målnöret. Certifieringarna bygger på målbeskrivningar framtagna av de europeiska subspecialitetsföreningarna och vi uppmuntrar även att man söker ett diplom på europeisk nivå. I dagsläget kan man bli certifierad inom bröst-, gastro-, uro- barn-, muskuloskeletal- samt interventionell radiologi, och thoraxradiologi är förhoppningsvis också snart godkänd som fördjupningsområde. Nu pågår anpassningar av vårt kursutbud och en harmonisering med det europeiska subspecialiseringssystemet. Vidareutbildning av specialister är viktigt för den framtida kompetensen inom radiologin! Vi hoppas att certifieringssystemet kan bli ett sätt att premiera fortbildning för specialistläkaren, SLS hoppas också att denna modell ska användas av fler specialiteter.

Vi märker också av ett stort intresse för radiologi hos de yngre läkarna, det är ofta många sökande till varje ST-tjänst, vilket förstås är jättekul! Här ser jag en tydlig attitydändring under min karriär, röntgen har gått från att vara en lite udda specialitet i skymundan till att bli populär. Roligt att fler förstår tjusningen med radiologi! Utmaningen är nu att växla upp ST-utbildningen i volym så vi kan ta emot alla intresserade, för vi har fortfarande stora vakanser på specialister.

Vilka är de viktigaste framtidsfrågorna?

Kompetensförsörjning på alla nivåer är den viktigaste frågan inom radiologin. Vi måste fortsätta arbeta med utbildningsfrågorna, och ta in fler ST-läkare! Även kompetensförsörjning för övriga personalgrupper inom radiologins område behöver utvecklas genom utbildning, kompetenshöjning och uppgiftsväxling. Den överskuggande framtidsfrågan är kapaciteten – då befolkningen blir äldre och lever längre med kroniska sjukdomar ökar behovet av radiologi kraftigt. Ett mycket stort gap mellan behov och resurser, ffa avseende röntgensjuksköterskor, förutses inom det närmsta decenniet. Vi hoppas på Kloka Kliniska Val och mer samarbete över specialitetsgränserna så vi kan minska överdiagnostik och även överbehandling – för vi kommer helt enkelt inte ha råd eller möjlighet att fortsätta med samma ökningstakt framöver.

Det är en fantastisk tid vi lever i, med en otrolig utveckling på både "hårdvarusidan" vad gäller själva undersökningstekniken och "mjukvaran", där olika AI-applikationer säkerligen kommer avlasta oss i rutinjobbet framöver. Men jag tror inte ett dyft på att radiologen kommer bli överflödig i framtiden, tvärtom kommer vi behövas mer än någonsin tidigare! Väldigt spännande, jag undrar just vad vi jobbar med om ett par decennier framöver?